

AUTOREFERAT
OPIS DOROBKU I OSIĄGNIĘĆ NAUKOWO-BADAWCZYCH

Spis treści

- Wprowadzenie – dane podstawowe
- Opis wiodących obszarów badawczych
- Wskazanie osiągnięcia wynikającego z ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki (Dziennik Ustaw z 2003, Nr 65 poz. 595)
- Podsumowanie dorobku i osiągnięć naukowo-badawczych

Wprowadzenie – dane podstawowe

Posiadane dyplomy

- 1993 mgr ekonomii w zakresie ekonomiki i organizacji transportu lądowego – tytuł uzyskany na Wydziale Ekonomiki Transportu (obecnie Wydział Ekonomiczny) Uniwersytetu Gdańskiego za pracę (zbiorową, napisaną z czterema innymi osobami) pt. *Wielkość i upadek PTSB "Transbud" Gdańsk*, pod kierunkiem dr. hab. Jana Majewskiego, prof. UG;
- 2000 dr nauk ekonomicznych – stopień uzyskany na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego za pracę pt. *Wartości poznawcze zachowań przedsiębiorstw transportowych w warunkach funkcjonowania rynku konsumenta*, pod kierunkiem prof. zw. dr. hab. Krzysztofa Szałuckiego;
- 2006 – dyplom ukończenia Studiów Podyplomowych "Przygotowanie pedagogiczne" uzyskany w Wyższej Szkole Społeczno-Ekonomicznej w Gdańsku.

Informacje o dotychczasowym zatrudnieniu

- zatrudnienie w jednostce naukowej:
  - * 1.10.1993 – 31.01.2001 – asystent w Katedrze Ekonomiki i Funkcjonowania Przedsiębiorstw Transportowych na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego,
  - * 1.02.2001 – 30.09.2012 – adiunkt w Katedrze Ekonomiki i Funkcjonowania Przedsiębiorstw Transportowych na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego,
  - * 1.10.2012 – nadal – starszy wykładowca w Katedrze Ekonomiki i Funkcjonowania Przedsiębiorstw Transportowych na Wydziale Ekonomicznym Uniwersytetu Gdańskiego;
- pozostałe zatrudnienie:
  - * 1.01.1991 – 31.12.1996 – Wojewódzki Urząd Statystyczny w Gdańsku,
  - * 2.04.2002 – 19.02.2012 – Wyższa Szkoła Społeczno-Ekonomiczna w Gdańsku (Instytut Zarządzania, potem Wydział Zarządzania).

Opis wiodących obszarów badawczych

W zakresie osiągnięć naukowo-badawczych chcę wskazać trzy kierunki moich badań, które uznaję za wartościowe oraz istotne z punktu widzenia mojego rozwoju naukowego. Wskażę też publikacje, które są reprezentatywne w poszczególnych obszarach badawczych (wykaz publikacji w układzie chronologicznym, wraz ze szczegółowymi danymi bibliograficznymi znajduje się w załączniku 3). Opisywane obszary stanowią przegląd zainteresowań i badań naukowych (po części empirycznych, głównie jednak teoretycznych), które realizowałam w toku mojej pracy zawodowej na Uniwersytecie Gdańskim, i które doprowadziły mnie do powstania monografii wskazywanej w niniejszym autoreferacie jako osiągnięcie, na podstawie którego wnioskuję o nadanie mi stopnia doktora habilitowanego w zakresie dziedziny nauk ekonomicznych w dyscyplinie ekonomia.

Funkcjonowanie przedsiębiorstw transportowych

Pierwszy z istotnych obszarów moich zainteresowań najściślej związany jest z kierunkiem wykształcenia i pracy zawodowej realizowanej w ramach uczelni – w 1993 roku skończyłam studia na Wydziale Ekonomiki Transportu Uniwersytetu Gdańskiego dyplomem magisterskim w zakresie ekonomiki i organizacji transportu lądowego. Od razu po studiach podjęłam pracę w Katedrze Ekonomiki i Funkcjonowania Przedsiębiorstw Transportowych na stanowisku asystenta.

Zarówno studia magisterskie, jak i praca zawodowa od samego początku związane były z przedsiębiorstwami transportowymi. Najbardziej istotne zagadnienia, którym poświęcone były badania w tym obszarze zainteresowań, powiązane były z aspektami funkcjonalnymi przedsiębiorstw transportowych, jak i funkcjonowaniem rynków transportowych. Badania dotyczyły zatem rozwoju funkcjonalnego przedsiębiorstw transportowych wpisanego w cykl życia podmiotów gospodarczych, ze szczególnym uwzględnieniem etapu adaptacji – z badań tych wyłonił się wiodący kierunek moich dalszych dociekań naukowych, jakim są zachowania rynkowe przedsiębiorstw. Kolejny zbiór zagadnień, stanowiący istotne tło funkcjonowania przedsiębiorstw transportowych związany był z badaniem uwarunkowań owego funkcjonowania – skupienie się na warunkach rynku transportowego, a szczególnie na wymaganiach stawianych przedsiębiorstwom transportowym w zakresie dostosowań do rynku Unii Europejskiej. Swoje badawcze zaangażowanie poświęcałam różnym gałęziom transportu, ze szczególnym uwzględnieniem transportu drogowego, oraz różnorodnym formom przedsiębiorstw transportowych (w tym przedsiębiorstwom użyteczności publicznej) – poszukując prawidłowości ich funkcjonowania oraz podejmując próby transponowania wiedzy z tego zakresu na inne rodzaje przedsiębiorstw.

Konsekwencją poznawania mechanizmów funkcjonowania przedsiębiorstw transportowych było podjęcie badań w zakresie zachowań rynkowych przedsiębiorstw oraz uwarunkowań funkcjonowania przedsiębiorstw, niezależnie od gałęzi gospodarki.

Początki mojej pracy zawodowej przypadają na niezwykle interesujący okres w polskiej gospodarce, jak również w transporcie, szczególnie drogowym. Lata dziewięćdziesiąte XX wieku to czas przemian gospodarczych i dynamicznego tworzenia się struktur i nowoczesnych mechanizmów funkcjonowania podmiotów gospodarczych. Najbardziej istotnym zagadnieniem, które zaowocowało w późniejszym okresie szeregiem prac naukowych mojego autorstwa, były zachowania rynkowe przedsiębiorstw transportowych funkcjonujących na coraz bardziej wymagającym rynku. Bezpośrednim wynikiem badań tego okresu była, obroniona w 2000 roku, praca doktorska pt. *Wartości poznawcze zachowań przedsiębiorstw transportowych w warunkach funkcjonowania rynku konsumenta*.

Reprezentatywnymi publikacjami, odnoszącymi się do zagadnień związanych z funkcjonowaniem przedsiębiorstw transportowych i powstałymi po doktoracie są m.in.:

B.Majecka, *Projakściowe zachowania rynkowe – sukces w dostosowaniu polskiego transportu do Unii Europejskiej* [w:] *Transport a Unia Europejska. Sukcesy - Porażki – Kierunki*, pod red. D.Rucińskiej i E.Adamowicz, Zeszyty Naukowe UG, *Ekonomika Transportu Lądowego* nr 31, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2005

B.Majecka, *Charakterystyka zachowań przedsiębiorstw sektora TSL jako przejawów ich zachowań adaptacyjnych* [w:] *Zachowania adaptacyjne podmiotów TSL na europejskim rynku transportowym*, pod red. M.Michałowskiej, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2006

B.Majecka, *Czynniki sukcesu polskich mikroprzedsiębiorstw transportowych na europejskim rynku* [w:] *Transport a Unia Europejska. Polski transport w europejskiej perspektywie*, pod red. D.Rucińskiej i E.Adamowicz, Zeszyty Naukowe UG, *Ekonomika Transportu Lądowego* nr 33, Fundacja Rozwoju Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2006

B.Majecka, *Wartościowanie zachowań podmiotów gospodarczych transportu w warunkach dekonjunkury gospodarczej, /w:/ Europejska przestrzeń transportu. Wyzwania rynkowe*, pod red. E.Załogi, Zeszyt Naukowy Uniwersytetu Szczecińskiego nr 741, *Problemy Transportu i Logistyki* nr 18, Szczecin 2012

B.Majecka, *Kierunki rozwoju LTD ze szczególnym uwzględnieniem transportu samochodowego*, wystąpienie na Konferencji inaugurującej projekt „Opracowanie Strategii Rozwoju Klastra sektora LTD w województwie pomorskim” realizowanego przez Pomorskie Stowarzyszenie Przewoźników Drogowych pt. *Strategiczny rozwój branży Logistyka-Transport-Dystrybucja na Pomorzu – w kierunku klastra LTD*, Gdynia 9.11.2012

B.Majecka, *Uwarunkowania zachowań przedsiębiorstw transportu samochodowego na rynku przewozów rzeczy*, Zeszyty Naukowe UG, *Studia i Materiały ITiHM* nr 9, pod red. H.Klimek i D.Wach, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego 2012

B.Majecka, *Możliwości kształtowania pozycji konkurencyjnej polskich przedsiębiorstw transportu drogowego – perspektywa witalnościowa*, "Logistyka" (dodatek na CD Logistyka-nauka), [dokument elektroniczny] 2014, nr 2

B.Majecka, *Mechanizm kształtowania witalności przedsiębiorstw transportowych w warunkach zrównoważonego rozwoju – ujęcie gałęziowe* [w:] *Przedsiębiorstwa transportowe – funkcjonowanie i rozwój*, pod red. K.Szałuckiego i A.Letkiewicza, Zeszyty Naukowe UG, *Ekonomika Transportu i Logistyka*, nr 53, Gdańsk 2014

Badania w zakresie funkcjonowania przedsiębiorstw transportowych pozwoliły mi, oprócz pracy naukowej, współtworzyć i prowadzić zajęcia dydaktyczne z powyższego zakresu oraz niejednokrotnie podejmować się promowania prac magisterskich.

Zachowania rynkowe przedsiębiorstw

Z badań nad funkcjonowaniem przedsiębiorstw transportowych w naturalny sposób wyłoniło się zainteresowanie różnorodnością reakcji rynkowych owych podmiotów. Początkowo, moje badania poświęcone

zachowaniom rynkowym przedsiębiorstw koncentrowały się, w sposób naturalny, na podmiotach reprezentujących transport, głównie drogowy. Jednakże, kontynuując obserwację zjawisk rynkowych i uwikłanych w nie poszczególnych podmiotów gospodarczych, zainteresowałam się innymi dziedzinami gospodarki. To doprowadziło mnie do poszukiwań, a w konsekwencji do konkretnych badań związanych z uniwersalizacją wiedzy na temat zachowań przedsiębiorstw.

Zachowania rynkowe przedsiębiorstw są niezwykle istotnym obszarem badań, pozwalają one bowiem na odkrywanie prawidłowości funkcjonowania podmiotów bez konieczności poznania wewnętrznych aspektów organizacji. Reakcje rynkowe przedsiębiorstw są, z jednej strony, przejawem wewnętrznego ukształtowania podmiotów wraz ze złożonością organizacyjną oraz mechanizmami zarządzania tymi podmiotami. Z drugiej strony, zachowania rynkowe przedsiębiorstw są sposobem podejmowania walki konkurencyjnej na zróżnicowanych rynkach i aktywnego kształtowania otoczenia. Zachowania akceptowane powszechnie pozwalają przetrwać podmiotom w coraz trudniejszych warunkach rynkowych, a z kolei zachowania nietypowe stanowią często o przewadze konkurencyjnej podmiotów je generujących. Uogólniając wiedzę z zakresu zachowań rynkowych przedsiębiorstw można opisywać za ich pomocą rynki, a w konsekwencji również poszukiwać skutecznych narzędzi oddziaływania na całokształt stosunków gospodarczych w szerszym wymiarze (nie tylko jednostkowym – skierowanym na poprawę warunków funkcjonowania pojedynczych podmiotów, ale tworzenia ogólnych warunków funkcjonowania przedsiębiorstw na danym rynku).

Z uwagi na specyfikę zagadnienia zachowań rynkowych przedsiębiorstw moją uwagę badawczą skierowałam na różnorodne dziedziny wiedzy – w interdyscyplinarności poszukując odpowiedzi na pytania o uwarunkowania zachowań oraz sposoby wyjaśniania postępowania przedsiębiorstw na rynku.

W omawianym obszarze znaczącymi publikacjami odnoszącymi się wprost do zachowań rynkowych przedsiębiorstw są przede wszystkim dwie monografie mojego autorstwa. Pierwsza, *Zachowania organizacyjne przedsiębiorstw*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2002, koncentruje się na rozwarstwieniu czynników kształtujących owe zachowania, w podziale na wewnętrzne (gdzie zasadniczą rolę kształtowania zachowań przypisuję charakterowi podmiotu) oraz zewnętrzne (skupiam się na warunkach i typach otoczenia podmiotu, jako zbioru uwarunkowań zachowań). Zasadniczą wartością owej publikacji jest obszerna, dwudziestojednokryterialna dychotomiczna klasyfikacja zachowań rynkowych przedsiębiorstw. Część empiryczna monografii oparta jest na badaniach przedsiębiorstw transportowych (zaczerpniętych z mojej pracy doktorskiej), ale wspomniana klasyfikacja ma walor uniwersalności – za jej pomocą można z powodzeniem opisywać zachowania podmiotów z różnych gałęzi gospodarki, tworząc tym samym bazę informacyjną dla procesów podejmowania decyzji wszystkich podmiotów rynkowych.

Druga, wspomniana monografia mojego autorstwa, zatytułowana *Perspektywy zachowań przedsiębiorstw. Celowość, funkcjonalność, witalność*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2013, poświęcona jest ukazaniu zachowań przedsiębiorstw z różnorodnych perspektyw poznawczych i stanowi konsekwencję moich kilkunastoletnich badań naukowych odnoszących się do zachowań rynkowych przedsiębiorstw oraz realizuje kolejny ważny aspekt moich badań – poszukiwanie metodologicznych podstaw

badania owych zachowań. Metodologiczne dociekania prowadzą do kolejnego obszaru moich zainteresowań badawczych, jakim jest teoria przedsiębiorstwa (opisana dalej).

W opisywanej monografii, przedstawiłam zachowania z perspektywy ekonomicznej, ale też psychologicznej i socjologicznej. Te dwie ostatnie stanowią niezaprzeczalnie istotną bazę metodologiczną poznawania przedmiotowego zagadnienia, stanowiącą punkt wyjścia do dalszych prac. Badania zachowań przedsiębiorstw zawarte w opisywanej monografii przedstawione zostały też z perspektywy celów podmiotów gospodarczych i ich aspektów funkcjonalnych (te zagadnienia wiążą się z wcześniej opisywanym obszarem moich zainteresowań badawczych, czyli funkcjonowaniem przedsiębiorstw oraz odnoszą się do jednej z istotniejszych kwestii rozważań teorii przedsiębiorstw, jakim jest celowość ich działań). Niewątpliwie nowatorskim elementem badań jest wskazanie witalnościowej perspektywy zachowań przedsiębiorstw. Witalność przedsiębiorstwa, przedstawiona przeze mnie jako uniwersalna kategoria opisu, charakteryzuje przede wszystkim jego siłę życiową i pozwala na przedstawienie każdego podmiotu gospodarczego z perspektywy ewolucyjnej teorii przedsiębiorstwa. Podsumowując rozważania na temat przedmiotowej monografii mogę stwierdzić, że stanowi ona przede wszystkim przyczynek w dyskusji na temat metodologicznych aspektów badań zachowań rynkowych przedsiębiorstw.

Pozostałe publikacje (wybrane) z zakresu opisu i interpretacji zachowań rynkowych przedsiębiorstw oraz analizy ich przyczyn, jak też użyteczności badań tego obszaru są następujące:

B.Majecka, *Kształtowanie zachowań warunkujących zrównoważony rozwój przedsiębiorstw* [w:] *Zrównoważony rozwój przedsiębiorstwa a relacje z interesariuszami*, pod red. H.Brdulak i T.Gołębiowskiego, SGH, Warszawa 2005

B.Majecka, *Strategiczne zachowania przedsiębiorstw jako ich wkład w tworzenie gospodarki opartej na wiedzy* [w:] *Konsument i firma w dobie Internetu*, pod red. A.Kowalkowskiego i R.Popiołka, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn 2006

B.Majecka, *Modele zachowań w procesie budowy potencjału konkurencyjności przedsiębiorstwa* [w:] *Innowacje i jakość jako czynniki konkurencyjności przedsiębiorstwa*, pod red. A.Strychalskiej-Rudzewicz, Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Olsztyn 2007

B.Majecka, *Zachowania strategiczne przedsiębiorstw w gospodarce opartej na wiedzy* [w:] *Efektywność gospodarki opartej na wiedzy. Teoria i praktyka*, pod red. T.Kamińskiej, J.Frycy i B.Majeckiej, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2007

B.Majecka, *Zjawisko wyuczonej nieudolności zachowań we współczesnych organizacjach*, [w:] *Zeszyty Naukowe WSB we Wrocławiu*, pod red. Cz.Zająca, nr 19, Wrocław 2010

B.Majecka, *Charakter organizacji jako czynnik kreowania zachowań kooperacyjnych przedsiębiorstw* [w:] *Wspólna Europa. Partnerstwo przedsiębiorstw jako czynnik ograniczania ryzyka działalności gospodarczej*, pod red. H.Brdulak, E.Duliniec i T.Gołębiowskiego, SGH, Warszawa 2009

B.Majecka, *Strategiczny wymiar innowacyjnych zachowań przedsiębiorstw*, [w:] *Innowacyjne przedsiębiorstwa – standard XXI wieku*, pod red. J.Frycy i T.Nowosielskiego, PTE Oddział w Gdańsku, Gdańsk 2011

B.Majecka, *Badania porównawcze zachowań organizacji pozarządowych i przedsiębiorstw użyteczności publicznej działających na względnie zrównoważonym rynku transportowym* [w:] *Aktywność organizacji pozarządowych jako interesariuszy polityki transportowej*, pod red. M.Michałowskiej, Studia Ekonomiczne, Zeszyty Naukowe Wydziałowe Uniwersytetu Ekonomicznego w Katowicach, nr 165, Katowice 2014

Badania w zakresie zachowań rynkowych przedsiębiorstw pozwoliły mi, poza pracą naukową, stworzyć autorski program zajęć (zarówno specjalizacyjnych na specjalnościach Teoria przedsiębiorstw

oraz Diagnozowanie ekonomiczne i funkcjonowanie przedsiębiorstw, jak i wykładów do wyboru) oraz prowadzi zajęcia dydaktyczne z powyższego zakresu. Jestem też promotorem wielu prac licencjackich i magisterskich z tego zakresu.

Teoria przedsiębiorstwa

Trzeci z przedstawianych obszarów moich zainteresowań badawczych kształtował się równolegle z wcześniejszymi i odnosi się przede wszystkim do poszukiwań metodologicznych opisu jednej z podstawowych kategorii ekonomicznych, jaką jest przedsiębiorstwo – uczestnik rynku.

Z uwagi na specyfikę moich zainteresowań badawczych (przedsiębiorstwo jako kategoria ekonomiczna, aspekty funkcjonalne przedsiębiorstw oraz ich zachowania rynkowe) w swojej pracy inspirowałam się oraz wykorzystywałam wprost dorobek i metody badawcze wielu różnorodnych nauk i podejść badawczych, przede wszystkim: psychologii, socjologii, antropologii, teorii ekonomii, ekonomii behawioralnej, nauk o organizacji i zarządzaniu, cybernetyki, teorii systemów, teorii sterowania i regulacji, podejścia sytuacyjnego.

Za szczególnie interesujące i wymagające badań uznawałam i uznaję wszelkie dociekania natury oraz uwarunkowań funkcjonowania przedsiębiorstw, które pozwalają na wszechstronny opis badanych zjawisk. Czerpiąc z dorobku różnorodnych nauk i podejść badawczych zawsze starałam się wyjaśniać zjawiska ekonomiczne, w sposób szczególnie dotyczące przedsiębiorstw, z perspektywy interdyscyplinarnej. Podstawą moich badań było założenie, że posługując się określoną metodologią można przedstawić określony obraz przedmiotu badań – istnieje zatem pewna względność poznania. W wyniku wielokrotnych badań prowadzonych z różnych perspektyw metodologicznych pojawia się coraz to inny obraz przedsiębiorstwa. Każdy z tych obrazów jest jednakowo prawdziwy, a analizowane wspólnie dają w miarę kompleksowe poznanie przedmiotu badań, jak i warunków, w jakich funkcjonuje. Stwarza to możliwość wszechstronnego poznania przedsiębiorstwa, jako kategorii ekonomicznej i, dzięki temu, poprawy funkcjonowania i usprawniania realizacji jego celów gospodarczych. Może też przyczynić się do opracowania coraz skuteczniejszych narzędzi oddziaływania na gospodarkę, a w konsekwencji służyć rozwojowi społeczno-gospodarczemu.

Upowszechnienie wyników badań z zakresu różnorodnych aspektów teorii przedsiębiorstwa nastąpiło w licznych publikacjach pojawiających się w całym okresie mojego rozwoju naukowego, z czego za najważniejsze uznaję:

B.Majecka, *Działalność przedsiębiorstw determinowana przyjętymi celami i realizowanymi w podmiocie gospodarczym funkcjami*, Przegląd Naukowy WSSE w Gdańsku nr 1, Gdańsk 2002

B.Majecka, *Kultura organizacyjna i inteligencja – atuty przedsiębiorstw we współczesnym świecie* [w:] *Przedsiębiorstwa i gospodarka Polski w perspektywie integracji z Unią Europejską*, pod red. M.Kulikowskiego i Ł.Wódkowskiego, Instytut Wiedzy SGH, Warszawa 2003

B.Majecka, *Kulturowe i strategiczne uwarunkowania funkcjonowania przedsiębiorstw w gospodarce opartej na wiedzy* [w:] *Uwarunkowania rozwoju przedsiębiorczości. Determinanty i narzędzia zdobywania przewagi konkurencyjnej*, pod red. H.Adamkiewicz-Drwiłło, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2007

B.Majecka, *Bariery tworzenia i rozwoju elastycznych przedsiębiorstw* [w:] *Tworzenie wartości przedsiębiorstwa na rynku Unii Europejskiej*, pod red. H.Brdulak, E.Duliniec i T.Gołębiowskiego, SGH, Warszawa 2007

B.Majecka, *Zjawisko wyuczonej nieudolności zachowań we współczesnych organizacjach*, [w:] Zeszyty Naukowe WSB we Wrocławiu, pod red. Cz.Zajęca, nr 19, Wrocław 2010

B.Majecka, *Efektywność ekonomiczna jako uwarunkowanie przetrwania przedsiębiorstw w kontekście idei zrównoważonego rozwoju* [w:] *Efektywność ekonomiczna przedsiębiorstw a zrównoważony rozwój*, pod red. H.Klimek i T.Nowosielskiego, PTE Oddział w Gdańsku, Gdańsk 2013

Badania poświęcone teorii przedsiębiorstwa pozwoliły mi, oprócz pracy naukowej *sensu stricto*, doskonalić swoją wiedzę i warsztat badawczy, jak też współtworzyć autorski program zajęć z *Podstaw teorii przedsiębiorstw* (realizowany jako wiodący przedmiot na specjalności Teoria przedsiębiorstw). Współtworzę też program i prowadzę zajęcia z *Nauki o przedsiębiorstwie* (na pierwszym stopniu studiów na kierunku Ekonomia). Zagadnienia z zakresu teorii przedsiębiorstwa, a zwłaszcza aspektów metodologicznych stały się podstawą licznych prac licencjackich i magisterskich, których jestem promotorem.

Wskazanie osiągnięcia wynikającego z ustawy z dnia 14 marca 2003 r.
o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule
w zakresie sztuki (Dziennik Ustaw z 2003, Nr 65 poz. 595)

Tytuł osiągnięcia naukowego

Behawioralne wartości stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw – samodzielnie napisana monografia naukowa

Dane bibliograficzne

Autor: Beata Majecka

Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk 2015

Recenzent wydawniczy: dr hab. Hanna G. Adamkiewicz-Drwiłło, prof. PG

ISBN 978-83-7865-276-2

objętość: 212 stron

Charakterystyka prezentowanej monografii

Badania zjawisk funkcjonowania przedsiębiorstw w zmiennych warunkach rynkowych, zachowań rynkowych podmiotów gospodarczych oraz różnorodnych aspektów teoretycznych związanych z ich istnieniem i działalnością doprowadziły mnie do konkluzji, że niezwykle istotnym z punktu widzenia próby zrozumienia współczesnych zagadnień gospodarczych oraz powszechnym jest zjawisko stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw (ich uwarstwiania się). Przejawia się ona zróżnicowaniem jednostkowym przedsiębiorstw gromadzących się w wyodrębnianych warstwach. Analizując układ stratyfikacyjny przedsiębiorstw w gospodarce, dostrzega się pewną obiektywną rzeczywistość, która ujawnia się na rynku. Stanowi on istotny układ odniesienia wszelkich procesów społeczno-gospodarczych, w które zaangażowane są przedsiębiorstwa. Stratyfikacja ekonomiczna przedsiębiorstw jest zjawiskiem związanym z funkcjonowaniem w czasoprzestrzeni rynku wielu różnorodnych podmiotów, ujawniających swoje specyfiki poprzez ich zachowania rynkowe. Gdyby świat był idealny, to istniałby tylko jeden typ przedsiębiorstw dopasowanych do takich realiów – w rzeczywistości jednak liczne czynniki powodują odkształcenia idealnego świata, co prowadzi do zróżnicowania przedsiębiorstw, a w konsekwencji – pojawia się ich ekonomiczna stratyfikacja. Jest ona zatem sposobem uporządkowania gospodarki, pozwalając na opis jej stanu poprzez pryzmat jednostkowego zróżnicowania poszczególnych przedsiębiorstw oraz mechanizmów gromadzenia się ich w określonych przestrzeniach rynku, wykorzystując wiedzę na temat różnorodności celów działalności gospodarczej, mechanizmów decyzyjnych tkwiących we wszystkich przedsiębiorstwach oraz ich zachowań rynkowych. Badając jakiegokolwiek zjawiska i procesy ekonomiczne należy niewątpliwie uwzględnić uczestnictwo w nich

człowieka. Jest on bowiem podstawowym elementem strukturalnym wszystkich systemów społeczno-gospodarczych – jego charakterystyki behawioralne determinują zatem to, co się dzieje w tych systemach. Współdziałanie człowieka w zjawiskach i procesach społeczno-gospodarczych ma bardzo konkretne konsekwencje również dla działalności przedsiębiorstw. Im wnikliwiej bada się elementy strukturalne działalności podmiotów gospodarczych, tym silniej ujawnia się ich zróżnicowanie pod względem behawioralnym. W wyniku oddziaływania owych wartości behawioralnych zachowania podmiotów gospodarczych stają się osobiwe, czego bezpośrednim efektem jest pojawienie się właśnie stratyfikacji przedsiębiorstw – poszczególne warstwy przedsiębiorstw różnią się między sobą charakterystycznymi dla nich zachowaniami rynkowymi, które są z kolei przejawem zindywidualizowanych wartości behawioralnych uruchamiających procesy generowania zachowań oraz mają istotny wpływ na ich przebieg.

Obserwacja tak złożonego przedmiotu badań, jakim jest stratyfikacja ekonomiczna przedsiębiorstw skłoniła mnie do podjęcia dwóch odrębnych kierunków rozważań, które doprowadziły do sformułowania głównych celów badań teoretycznych. Ich rezultatem jest przedstawiana monografia.

Podstawowym celem badań rzeczywistości społeczno-gospodarczej oraz rozważań zawartych w monografii jest próba wykazania, że behawioralne wartości zjawisk społeczno-gospodarczych są podstawą stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw. Wspomniane wartości są konsekwencją zaangażowania człowieka w owe procesy, a implikowane są przez role, jakie odgrywa on w kontekście procesów gospodarczych. Zasadność podjętych dociekań tkwi głównie w praktycznym znaczeniu poznawanych prawidłowości uwarstwiania się przedsiębiorstw w gospodarce – lokując się w określonych warstwach, podmioty dążą do kreowania wyższej wartości ekonomicznej. Rola człowieka w tworzeniu i dywersyfikacji wartości ekonomicznej przedsiębiorstw, postrzeganych jako kluczowe podmioty procesów rynkowych, jest niepodważalna. Można więc przyjąć założenie, że stratyfikacja ekonomiczna przedsiębiorstw to przejaw kompilacji uwarunkowań o charakterze behawioralnym z podstawowymi celami działalności przedsiębiorstw, które wiążą się z maksymalizacją ich wartości rynkowej.

Drugim, bezwzględnie równoważnym celem badawczym jest zaproponowanie autorskiej metodologii badań uwarunkowań strukturalnych stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw. Wszystko, co zachodzi w wymiarze społeczno-gospodarczym, strukturalizuje się. Ze względu na udział człowieka w owych procesach – we wszystkim można odkryć aspekt behawioralny. W wyniku połączenia tych dwóch odrębnych aspektów można uznać, że strukturalizm behawioralny, będący połączeniem strukturalizmu antropologicznego z aspektami behawioralnymi, jest zasadną metodologią poznania licznych zjawisk społeczno-gospodarczych, w tym także stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw. Strukturalizm behawioralny jako podstawa metodologiczna badania zjawiska stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw wpływa na poprawę sprawności przewidywania zjawisk. Dzięki zastosowaniu metodologii badawczej strukturalizmu behawioralnego wiedza o przyszłości staje się bardziej pewna, ponieważ poszerzają się możliwości określenia strukturalnych podstaw zjawisk, w które zaangażowane są współczesne przedsiębiorstwa.

Dodatkowymi, uzupełniającymi celami moich badań było podjęcie interdyscyplinarnych rozważań zagadnień wiążących się ze zjawiskiem stratyfikacji przedsiębiorstw, skupiając się przede wszystkim na jej

strukturalnych podstawach oraz przedstawienie behawioralnych charakterystyk procesów stratyfikowania się przedsiębiorstw. Realizacja celów szczegółowych pozwoliła na zrealizowanie celów głównych.

Sformułowanie zamierzeń badawczych doprowadziło do sześciorozdziałowego układu treści omawianej monografii. Pierwszy rozdział poświęcony jest przedstawieniu zagadnienia stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw, które zostało osadzone na gruncie zjawiska stratyfikacji w wymiarze społeczno-gospodarczym. Drugi rozdział ma charakter ściśle metodologiczny – przedstawia ideę strukturalizmu jako podstawy tłumaczenia zjawisk społeczno-gospodarczych. W tej części opisany zatem został strukturalizm behawioralny jako metodologia poznania zróżnicowania przedsiębiorstw. W trzecim rozdziale zaprezentowano autorsko wybrane behawioralne uwarunkowania stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw, skupiając się przede wszystkim na rolach odgrywanych przez jednostki w sferze społeczno-gospodarczej, które są implikowane przez relacje człowieka w stosunku do bogactwa, pracy, samego siebie, innych ludzi oraz systemów. Z opisywanych relacji i ról wynikają założenia, decyzje oraz zachowania poszczególnych osób, a w konsekwencji – cele, decyzje i zachowania podmiotów gospodarczych. Wszystkie procesy związane z przedsiębiorstwami ujawniają się najpełniej w ich otoczeniu, a szczególnie na rynku. Czwarty rozdział pracy jest zatem poświęcony rynkowi jako czasoprzestrzeni kreowania zachowań podmiotów gospodarczych, pozostających pod wpływem różnorodnych czynników behawioralnych. W piątym rozdziale przedstawiono złożoność podmiotów gospodarczych, wyróżniając ich osobowość w sensie wyodrębnienia prawnego, ekonomicznego i techniczno-organizacyjnego oraz jako swoistą charakterystykę przedsiębiorstw, na którą składa się indywidualny zestaw cech charakterologicznych. Tak pojmowane zróżnicowanie osobowościowe, będąc silnie związane z behawioralnymi wartościami, jest traktowane jako strukturalna podstawa stratyfikowania się przedsiębiorstw w gospodarce. Szósty rozdział monografii jest poświęcony opisowi zjawiska osobliwości zachowań przedsiębiorstw oraz wskazaniu powiązań między tymi zindywidualizowanymi zachowaniami podmiotów a ich ekonomiczną stratyfikacją. Relacje te mają charakter sprzężenia zwrotnego – poszczególne warstwy podmiotów gromadzą przedsiębiorstwa generujące podobne zachowania, a z kolei wszelkie odkształcenia zachowań przedsiębiorstw, pojawiające się w czasoprzestrzeni rynku na skutek oddziaływania czynników behawioralnych, prowadzą do zmian pozycji stratyfikacyjnej poszczególnych podmiotów gospodarczych, aż do stworzenia nowej warstwy. W rezultacie osobliwe zachowania przedsiębiorstw są nie tylko sposobem opisu owych podmiotów, ale również czynnikiem powstawania i zmian poszczególnych warstw w gospodarce – mają wpływ na dynamikę zjawiska stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw.

Ze względu na swoją specyfikę zjawisko stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw niewątpliwie wymaga podejścia interdyscyplinarnego (w przygotowaniu monografii, dążąc do najpełniejszej możliwej realizacji jej celów, wykorzystano wiedzę oraz zaczerpnięto inspiracje z zakresu: teorii ekonomii, ekonomii behawioralnej, psychologii, socjologii, antropologii, strukturalizmu antropologicznego, filozofii, biologii, organizacji i zarządzania, teorii funkcjonowania przedsiębiorstw, matematyki – głównie topologii, kosmologii, fizyki, a w mniejszym zakresie architektury, informatyki, geologii, meteorologii, genetyki). Uwarstwienie przestrzeni społeczno-gospodarczej, przejawiające się grupowaniem podmiotów gospodarczych

w wyodrębnionych warstwach, wymusza wszechstronny ogląd – zarówno jego przyczyny, jak i skutki ujawniają się jednocześnie w wielu sferach. Wnikliwe i wielowątkowe poznanie przedmiotowego zjawiska prowadzi do możliwości wykorzystania owej wiedzy dla osiągnięcia wymiernych korzyści, które mogą uzyskać poszczególne przedsiębiorstwa, ale też sfera społeczno-gospodarcza w szerszym wymiarze.

Z prowadzonych obserwacji zjawisk społeczno-gospodarczych oraz rozważań teoretycznych wyprowadzono następujące wnioski:

- wartości poznawcze stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw polegają przede wszystkim na możliwości przedstawienia pewnego rodzaju uporządkowania w gospodarce dzięki poznaniu jej struktur,
- stratyfikacja ekonomiczna przedsiębiorstw umożliwia postrzeganie podmiotów gospodarczych zgrupowanych w wyodrębnionych warstwach wraz z różnorodnymi kryteriami wyłaniania się tych warstw – tradycyjnie wyróżnia się np. formę organizacyjno-prawną, wielkość przedsiębiorstwa oraz jego przedmiot działalności, uznając je za podstawowe czynniki grupowania podmiotów, jednakże postrzegając populację przedsiębiorstw z perspektywy ich ekonomicznej stratyfikacji, można zauważyć znacznie więcej czynników, które w konsekwencji prowadzą do kształtowania się zróżnicowanych warstw przedsiębiorstw w gospodarce,
- podział strukturalny gospodarki pozwala na sprawną realizację celów gospodarczych i społecznych – zarówno w wymiarze mikro-, jak i makroekonomicznym, bowiem świadomość podmiotów co do uczestnictwa w określonej warstwie umożliwia kreowanie ich zachowań rynkowych, pozytywnie wpływających na funkcjonowanie przedsiębiorstw – umiejętność definiowania poszczególnych warstw sprzyja zatem skutecznemu dążeniu podmiotu gospodarczego do zaistnienia w konkretnej grupie przedsiębiorstw (o ile jest to w zgodzie z jego celami),
- wszystkie podmioty gospodarcze mają szansę na przemieszczanie się pomiędzy poszczególnymi warstwami, jeśli energia układu będzie dostatecznie duża, czyli wtedy, gdy potrzeby, cele i umiejętności decyzyjne doprowadzą do przekroczenia parametrów kontrolnych, skutkując przejściem do odmiennego stanu danego podmiotu od bieżącego, w wyniku tych procesów następuje zmiana charakterystyk strukturalnych, co przyczynia się do zaklasyfikowania go do innej niż dotąd warstwy przedsiębiorstw i może wpłynąć na sprawność realizacji jego celów,
- zjawisko stratyfikacji ekonomicznej przedsiębiorstw wymaga opracowania adekwatnej metodologii badań, która pozwoliłaby na wszechstronne przedstawienie jej aspektów – w autorskich rozważaniach zaproponowałam koncepcję strukturalizmu behawioralnego jako najbardziej właściwej metodologii badania tego zjawiska,
- przedmiotem poznania strukturalizmu nie jest geneza i funkcja zjawisk, ale ich struktura, z uwzględnieniem poszczególnych jej elementów, powiązań między nimi i konsekwencjami tych relacji dla kształtu owej struktury – strukturalizm behawioralny umożliwia zatem badanie podstaw strukturalnych zjawisk społeczno-gospodarczych o charakterze behawioralnym,
- czynniki behawioralne są konsekwencją uczestnictwa człowieka we wszystkich procesach społeczno-gospodarczych, który pełniąc przeróżne role w strukturach swojego otoczenia kieruje się w swoim działaniu

celami indywidualnymi, podejmuje własne decyzje, co w konsekwencji sprzyja zindywidualizowaniu jego zachowań,

- zachowania w gospodarce pojawiają się w dwóch odmiennych postaciach – zachowanie jest związane z indywidualną aktywnością człowieka, ale też charakteryzuje wszystkie podmioty rynkowe,

- zachowania rynkowe przedsiębiorstw stanowią przedmiot zainteresowania wielu badaczy, a liczne publikacje pozwalają na stwierdzenie, że jest to wielowątkowy i złożony przedmiot badań, co wynika przede wszystkim z szerokiego zindywidualizowania prowadzonych badań,

- zachowaniom w ogóle, a w tym i rynkowym przypisuje się atrybut osobliwości – jako takie nie poddają się łatwej i jednoznacznej interpretacji, a jednocześnie są wszechobecne w sferze społeczno-gospodarczej i w dużej mierze ją kształtują,

- zachowania rynkowe przedsiębiorstw są uwarunkowane współzależnością licznych czynników zewnętrznych, jak i wewnętrznych, te ostatnie są konsekwencją sprawstwa człowieka w procesach wewnętrznych przedsiębiorstwa – występuje zatem ścisły związek między czynnikami behawioralnymi a osobliwymi zachowaniami przedsiębiorstw,

- osobliwe zachowania pojawiają się w czasoprzestrzeniach rynku jako funkcja osobowościowego zróżnicowania przedsiębiorstw, przy czym dywersyfikacja ta wiąże się zarówno z ich wyodrębnieniem z otoczenia (w tym głównie z osobowością prawną i ekonomiczną), jak i zróżnicowaniem charakterologicznym, relatywnie duże znaczenie ma też etap cyklu życia danego przedsiębiorstwa,

- dla wszystkich przedsiębiorstw w gospodarce istotna jest ich pozycja stratyfikacyjna umożliwiając im realizację celów podstawowych, związanych głównie ze wzrostem wartości rynkowej – w czasoprzestrzeniach rynku w wyniku interakcji poszczególnych podmiotów gospodarczych oraz dynamicznie zmieniających się ich zachowań rynkowych następują ciągłe zmiany pozycji stratyfikacyjnej przedsiębiorstw, co ma znaczenie dla całokształtu stosunków w gospodarce,

- wiedza z zakresu osobliwych zachowań rynkowych przedsiębiorstw oraz stratyfikacji ekonomicznej, będącej ich konsekwencją, może być wykorzystana do modelowania wartości rynkowych przedsiębiorstw, a rozumienie tych zachowań w powiązaniu z problematyką stratyfikacji wpływa na stratyfikacyjny układ gospodarki,

- modelowanie zachowań rynkowych przedsiębiorstw może wpływać na wzajemne relacje podmiotów oraz ich hierarchizację w układach stratyfikacyjnych – powinno to być świadome oddziaływanie na kreowanie zachowań rynkowych, w celu uzyskania pożądanego układu stratyfikacyjnego gospodarki,

- rezultatem tworzenia pożądanego układu stratyfikacyjnego gospodarki jest możliwość skupiania się podmiotów gospodarczych w przestrzeniach pozwalających na osiągnięcie wyższej wartości dodanej.

Podsumowanie dorobku i osiągnięć naukowo-badawczych

Autorstwo (szczegółowy wykaz publikacji w załączniku 3)

- 3 monografii (w tym monografia wskazana jako osiągnięcie wynikające z art.16 ust.2 ustawy z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym oraz o stopniach i tytule w zakresie sztuki),
- 38 samodzielnych rozdziałów w monografiach, artykułów w czasopismach (w tym 9 publikacji znajdujących się w czasopismach Części B wykazu czasopism naukowych punktowanych przez MNiSW oraz w tym 1 publikacja napisana w j.angielskim),
- 3 materiałów w sesji naukowych.

Współautorstwo (szczegółowy wykaz publikacji w załączniku 3)

- 26 rozdziałów w monografiach oraz artykułów w czasopismach napisanych ze współautorami (w tym 5 publikacji znajdujących się w czasopismach Części B wykazu czasopism naukowych punktowanych przez MNiSW).

Współautorstwo opracowań zbiorowych – koncepcja i redakcja (szczegółowy wykaz publikacji w załączniku 3)

- 2 publikacje o charakterze monograficznym,
- 1 publikacja będąca podsumowaniem projektu współfinansowanego z funduszy unijnych w ramach programu Kapitał Ludzki,
- 9 newsletterów wydawanych w ramach projektu współfinansowanego z funduszy unijnych w ramach programu Kapitał Ludzki.

Indeks Hirscha Wnioskodawcy

1. w *Publish or Perish* na podstawie bazy *Google Scholar* (stan na 28.04.2015) znajduje się 29 cytowań prac Wnioskodawcy (bez autocytowań), a h-indeks wynosi 4,
2. w BazEkon (stan na 28.04.2015) znajdują się 4 cytowania (bez autocytowań), a h-indeks wynosi 1.

Kierowanie naukowymi projektami badawczymi (1)

- projekt Badań Własnych pt. *Modele zachowań przedsiębiorstw funkcjonujących w zmiennych warunkach rynkowych*, BW nr 3220-5-0186-7, Uniwersytet Gdański, kierownik projektu (bez współrealizatorów), 2007.

Udział w naukowych projektach badawczych (1)

- projekt pt. *Efektywność gospodarki opartej na wiedzy. Teoria i praktyka*, BW nr 3440-5-0109-6, Uniwersytet Gdański, kierownik projektu: dr hab. Teresa Kamińska prof. UG; realizatorzy projektu: dr Joanna Fryca, dr Beata Majecka, 2006.

Nagrody Rektora za działalność naukową (2)

- Nagroda Rektora Uniwersytetu Gdańskiego zespołowa stopnia pierwszego za monografię pt.: *Niefektywność rynku. Teoria i praktyka*, 1.10.2004,
- Nagroda Rektora Uniwersytetu Gdańskiego zespołowa stopnia pierwszego za monografię pt.: *Efektywność gospodarki opartej na wiedzy. Teoria i praktyka*, 1.10.2008.

Nagrody Rektora za działalność naukowo-dydaktyczną (2)

- nagroda Rektora Uniwersytetu Gdańskiego indywidualna stopnia drugiego za działalność dydaktyczno-wychowawczą i organizacyjną oraz publikacje związane z teorią i praktyką zachowań organizacyjnych, 1.10.2002,
- nagroda Rektora Uniwersytetu Gdańskiego indywidualna stopnia trzeciego za działalność naukowo-dydaktyczną, 1.10.2003.

Wygłoszenie referatów (szczegółowy wykaz tematów wystąpień i tytułów konferencji oraz seminariów w załączniku 3)

- 33 wystąpienia na krajowych konferencjach i seminariach,
- 2 wystąpienia na konferencjach o charakterze międzynarodowym.

Miejsca wystąpień konferencyjnych to głównie następujące ośrodki naukowe: Akademia Morska w Gdyni, Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Uniwersytet Ekonomiczny w Katowicach (wcześniej Akademia Ekonomiczna), Uniwersytet Warmińsko-Mazurski w Olsztynie, Uniwersytet Szczeciński oraz Uniwersytet Gdański.

Łączna wartość punktacji MNiSW (według danych Biblioteki Głównej Uniwersytetu Gdańskiego – baza danych obejmuje publikacje od 2009 roku włącznie, zatem punktacja dotyczy publikacji Wnioskodawcy od 2009 roku) – 93 pkt.

